

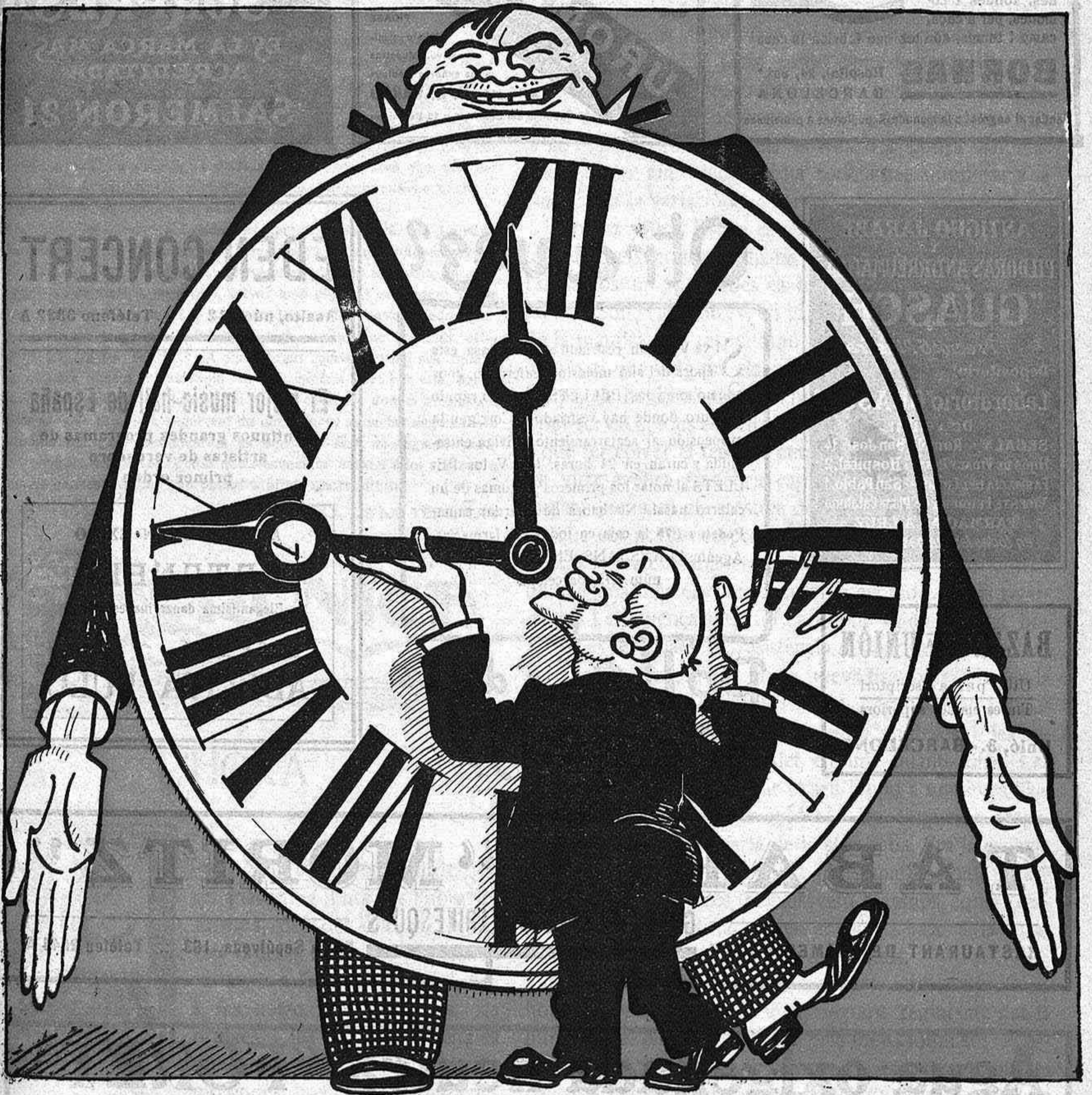
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

Núm. 2050 :: ANY XL

10 cèntims = Atrassats 20

BARCELONA 12 DE D'ABRIL DE 1918

L'AVENÇAMENT DE L'HORA

- Veiam si també ara els estrangers diràn que a Espanya vivim atrassats.

Perfumeu vos amb LOCIONS de "MYRURGIA"

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.º
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda - Expedicions a províncies

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cólicos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA
LAMBIOTTE HERMANOS

Sinónimos: Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE

folleto explicativo. Muestras

a los señores médicos

Agto. gen.: S. NAVARRO

Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

EL CALZADO SORPRESA

ES LA MARCA MAS
ACREDITADA

SALMERON. 21

ANTIGUO JARABE Y PILDORAS ANTIRREUMÁTICAS "GUASCH"

Precio: 5 Ptas frasco

Depositorio:

Laboratorio "GUASCH"

De venta:

SEGALÀ · Rambla San José. 14.
HIJOS DE VIDAL Y RIBAS · Hospital. 2
FARMACIA DEL LICEO · San Pablo. 1
VICENTE FERRER Y CA · Plaza Cataluña
FARMACIA LA CRUZ
en todas las buenas farmacias.

Otra vez?

Si va V. de un resfriado a otro y pasa esta época del año molesto y enfermizo, ¿por qué no toma los PELLETS, remedio rápido y seguro donde hay resfriados? Corrigen la propensión al acatarramiento, alivian en seguida y curan en 24 horas. Use V. los PELLETS al notar los primeros síntomas de un catarro nasal. No habrá de guardar cama. Pesetas 1'75 la caja en todas las farmacias. Agente: FRANS JANSSENS, calle Valencia, núm. 275, Barcelona

Pellets del Dr.
Mackenzey

EDEN CONCERT

Asalto, núm. 12

Teléfono 3332 A

El mejor music-hall de España

Continuos grandes programas de
artistas de verdadero
primer orden

ACTUAL GRAN ÉXITO

SATANELA

Elegantísima danzarina española

Lunes próximo

ADELITA LULÚ

BAZAR DE LA UNIÓN

Útils per a escriptori
Tintes classes superiors

Unió, 3. - BARCELONA

TABARIN "MORITZ"

GRANS FESTES TABARINESQUES

RESTAURANT DE PRIMER ORDRE

Plaça Sepúlveda, 183 :: Telèfon 2044 A

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTIA

Als nostres estimats llegidors

Totes les adversitats econòmico-editorials provingudes molt principalment pels encariments del paper i dels materials de impremta—algun dels quals arriba ja al fabulós augment d'un trescents per cent—han sigut afrontades pel nostre setmanari amb valentia estoica i resignació franciscana.

Quan la majoria dels diaris, setmanaris i revistes de Catalunya i d'Espanya, cançats de perdre diners, se decidiren, els uns a amparar-se en lletges subvencions del Estat—que ajuden a viure però que denigren—els altres, a fer economies en el text i en l'il·lustració o a augmentar sensiblement el preu de la venda, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, setmanari eminentment popular, que's deu únicament al favor del públic des de fa quaranta anys, se cregué en el sagrat deure de resistir l'embat i aguantar-se ferma en els seus 10 cèntims, desafiant tota mena de temporals.

Si l'horitzó es vegés aclarit per algun símptoma de bon temps, si hi hagués probabilitats poc o molt llunyanes d'una pròxima solució satisfactòria d'aquella crisi editorial, tant o més greu que les altres crisis i que afecta avui a totes les publicacions sense excepció, mai ens hauríem atrevit a donar als nostres llegidors la petita «mala beguda» que els anem a donar avui; però, per desgràcia, les circumstàncies anormals per a la vida periodística no sols no tendeixen a millorar, sinó que van per l'espinos camí de empitjorar a marxes dobles. Aqueix convenciment és lo que ens ha fet decidir, ben a pesar nostre.

Prenguin *aliento*, doncs, i endavant, que això no serà res. La mala beguda consisteix en anunciar-los que molt aviat, d'aquí poques setmanes, el preu del nostre setmanari sofrirà un prudencial augment, un augment que ens permeti, a nosaltres, salvar amb dignitat el fràngol, sense per això perjudicar greument la butxaca dels nostres favoreixedors.

En lo que va de guerra, tres anys i mig!—sembla que era ahir, oi?—L'ESQUELLA DE LA TORRATXA s'ha vingut sacrificant pel seu públic; just és que ara aquest se sacrifiqui en una mínima part per ella. Sacrifici que no té pas caràcter de definitiu, ans al contrari, donem als nostres llegidors la més completa seguretat de que aqueix anunciat augment—la importància del qual comunicarem en son dia—serà un augment purament transitori, i fem vots per a que s'esvaeixin aviat i d'un cop per a sempre les causes que ens han portat a aitals anormalitats.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

L'HORA

ONVENÇUTS els governants de què no anàvem a l'hora, a l'hora de Europa, des del dilluns proper està ordenat avencem els nostres rellotges a les onze de la nit, fins a les dotze. Els fantasmes, les bruixes i les ànimes en pena es quedaran sense saber què fer amb aquest trasbals de la mitja nit.

Si això succeís en el temps en què l'Oscar Wilde va escriure *El fantasma de Caunterbury*, l'anglès mofeta que's burlava d'aquella aparició, tornaria a dir-li:

«Fantasma, bon fantasma, heu fet una sortida en fals. Entorneu-se'n al vostre amagatall, perquè aquesta hora de les dotze no és la dels fantasmes, sinó la dels homes europeus.»

Així, aquest avenç d'una hora, pren una transcendència insospitada per als economistes. L'home ratifica el seu poder en el món. Li mancava subvertir les lleis del temps, després d'haver transgredit les de l'espai. Ha volat més que les àligues, ha corregut sota les aigües marines més que'ls peixos, ha escampat la mort per damunt de les muntanyes, engegant els llamps dels canons a miraculoses distàncies que no havien imaginat ni Zeus ni Jehovà, i ara, finalment, pren possessió del temps i el modifica. Josué a l'inrevés fa caminar més depressa el sol, i quan els galls orgullosos anuncien l'aparició del dia, podrem sentir una certa commiseració pels «Chante-clairs» que donen mecànicament la seva hora. Per damunt dels animals que donen l'hora i del mateix sol que la fa, estarem nosaltres, els homes. La nostra voluntat tindrà prou amb moure una rodeta per a imposar a la Naturalesa la variació de l'horari.

Contra aquest horari es revoltaran, els primers dies, tots els drets consuetudinaris. Als homes de la mandra i de la costum endebades els hi mostrarem l'esfera imperativa. «Són ja les dotze», els hi direm, i ells, amb la vivor de la mandra, ens respondran que no, que són les onze diguin el que vulguin els rellotges. Seran la tradició del temps, els legitimitismes de l'hora, els carlins del rellotge. I pot-ser en el fons es bellugui una filosofia agredolça: Per a què fer córrer el temps i empenyer les hores, si la nostra vida avença frenètica cap a la mort? Per a què simular que som els mestres de les hores, si són aquestes les que ens porten empresonats?

De la mateixa manera que en els homes es produiran una vegada més els conservadors i els radicals, els retardaris i els avençats, en tot el que no sigui voluntat humana, es redreçarà la resistència a l'innovació. Qui manarà, al començament, en la meva fisiologia? Qui en la de tot el que ens rodeja? Allà, a l'Anglaterra, a l'imposar-se l'hora d'istiu, contem que'ls anglesos i les angleses no disposaren de llet en uns quants dies. Les vaques habituades a donar el seu líquid a una hora fixa, o es resistiren a ésser munyides o no tingueren preparada la quantitat ordinària de la seva saba. Era la revenja de la Natura contra l'home, de la normalitat contra l'arbitrarietat. Si nosaltres trasbalsàvem el temps, aquest cercava protecció, dalt del cel, en el sol i, a baix a la terra, en les mamelles pròdigues de les vaques.

Jo, convençut de què una hora més serà sempre una hora menys de plaer i de vida, seguiré regint-me per la llum del cel o la dels fanals i pels meus impulsos. Cortesà de mi mateix, serà sempre l'hora que an a mi em plagui. Com aquell gran vellet anglès, seguiré no tenint ni rellotge, ni calendari.

PARADOX

Les coses d'En Cambó

El nostre anti-cambonisme confessem que el va reduint En Cambó. Ens explicarem. D'En Cambó no ens separen les idees perquè no en té. Fa de creient i no practica; és ministre i no és monàrquic; home d'ordre, en quant ha pogut conspirar, ho ha fet. Si a Espanya esclatés la revolució i li convingués, En Cambó fundaria el primer soviets. Però és un ambiciós i un viciós de política i actua de ministre. Aquestes duplicitats tortuoses no ens són grates, i automàticament ens trobem sempre davant d'elles.

Però ja ministre, davant del fet d'En Cambó ministre, hem de dir com la Bíblia i En Fray Gerundio: «Pels seus fruits els coneixereu». Els fruits d'En Cambó, són d'un anti-castellanisme tan airós que, francament, ens plauen. Sentim que qualsevol de nosaltres essent ministre, procediríem com ell. No torna les visites; fa esperar a les autoritats, l'amoïna la gent, vesteix d'americana en el banc blau... Però tot això que confirma el qualificatiu de «Monsieur Sans Gêne» que li donarem en el número passat, ho acaben d'arrodonir altres fets que hem sapigut. Li escriu un amic nostre, humil empleat, demanant-li una gràcia ínfima, i En Cambó agafa la ploma i respon: «Tractant-se de tú, faré els impossibles per a complaure't». Si hagués estat un personatge, segurament que no hauria obtingut aquesta resposta.

I arriba, sense honors, per a l'enterrament d'En Verdaguer i Callís. Forma en el dol, tant sincerament, que diuen que plorà, i arribat el moment del comiat, començà a desfilir la gent donant les mans, per aquella pràctica indelicada que és per a la família un torment. En Cambó als pocs minuts, no pogué aguantar-se i decidí acabar amb aquella costum enutjosa. Se cubreix, trenca la filera, crida a un guàrdia de seguretat i li ordena vagi avisant a la cua inacabable que s'ha desistit de donar les mans. El dol es donava per despedit. I el guàrdia, va anar avisant en castellà:

—De orden del señor ministro, que no se dan las manos!

La predestinació

Amb la mort d'En Verdaguer i Callís s'ha recordat una anècdota profètica i divertida. En Verdaguer fou un dels primers catalanistes que practicaren ardidament el seu patriotisme. Un dia va acudir a una sessió, ignorem si del Foment o de qualsevol Acadèmia. En Cambó, a les hores un adolescent, l'acompanyava. Eren els temps ridícols en els quals per moda, sapiència cursi, i habitut provinciana, se parlava castellà en les corporacions oficials. En Verdaguer, irritat, cridà en català:

—Demano la paraula!...

El president, molt cortés, respongué:

—Senyor Verdaguer, li prego que emple la llengua oficial de la casa.

En Verdaguer, toçut:

—Torno a dir-li que demano la paraula.

A les hores un soci, començà a dir en castellà del que

a les hores es parlava, un castellà barbre, un «argot» extrany barreja de tres llengües, la castellana, la catalana y la que improvitava aquell home, que en aquella casa no es feia política, que s'havia d'usar el castellà per a entendre-s'hi tots. En Verdaguer anava a respondre amb la moderació característica, però En Cambó deturant-lo, se aixecà:

—Miri, nosaltres usarem català i vostè castellà, i em sembla que amb aquest castellà que vostè parla ja ens entendrem.

La discussió va seguir. Fou el primer triomf polític de En Cambó. Per això quan se presenta una situació difícil, un amic nostre, referint-se al quefe regionalista diu:

—No's preocupin. Ja veuran com acabarà entenent-se amb els que parlen malament el castellà.

Les tribulacions

de «La Argentinita»

Perquè a Màlaga cantà un cuplet ofensiu per als viatjants i per a la llengua catalana, ha tingut l'Argentinita al Eldorado una setmana de passió. Uns quants joves catalanistes l'han xiulada, malgrat les seves explicacions, les seves visites de desagravi als Centres de Dependents i de Viatjants, malgrat una carta demanant perdó i publicada a la premsa i a *La Veu*.

Foren uns quants nomes. A la platea, uns quants prohoms regionalistes aplaudien a l'Argentinita tan ardorosament com els altres xiulaven. Quan sortiren, un grup de protestants els apostrofaren:

—Un altra vegada ja vindreu ja a demanar-nos el vot.

Per a accentuar el desagravi l'Argentinita va apendre per a ésser cantada en català, una sardana. Què més volien els vociferadors? Què mes podien exigir a una dona? Però tampoc es donaren per contents i un d'ells cridà:

—Es clar, com que *La Veu* te part a l'empresal!

Aquests xicots que no han protestat de l'estat de guerra, ni de la suspensió del Congrés Universitari, que ho aguanten tot quan darrera hi ha un perill o una menaça, no han tingut pietat d'una dona.

Un regionalista suspirava:

—I no és això lo pitjor. Es que si venen al teatre quatre lerrouxistes, ni Déu xiula.

Història d'En Melcior Garra

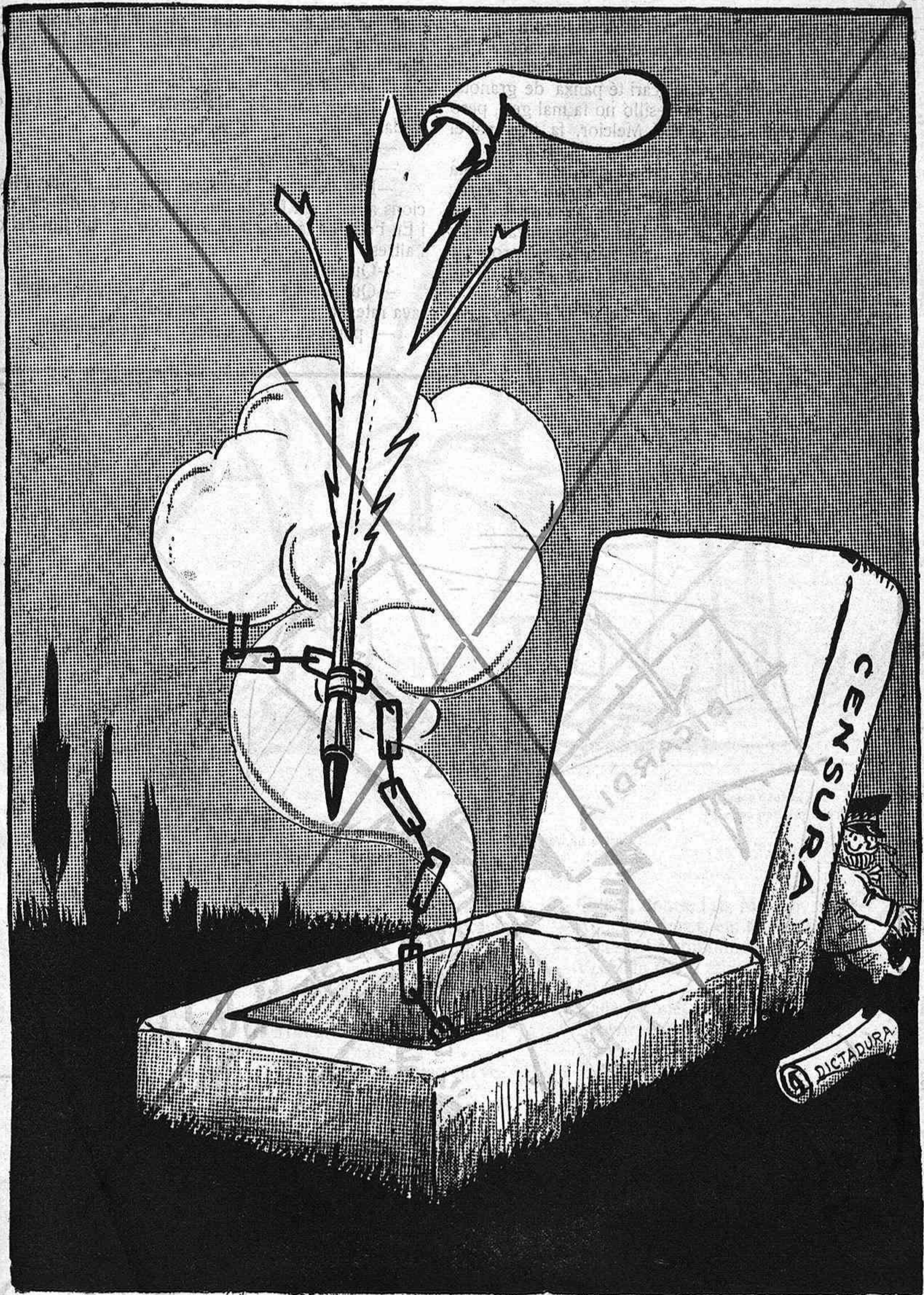
El que més ràbia li feia era que els altres bordegaços li cantessin:

Escolà! rata pa,
menja rates per sopà.

Aleshores comprenia la indignació de l'apotecari quan ell, encara no membre de l'església, anava a cridar davant de la botiga:

Apotecari brut,
panxa de granota;
quan no té diners
fa mala carota.

Realment, aquestes coples que tenen paraulades que

DISSABTE DE GLÒRIA

-Hossana!... Hossana!... Al·leluia!... Al·leluia!...

s'acaben igual i s'enganxen a les orelles, com una lla-gasta a la roba o al cabells, són coses empipadores. Ni menjo rates ni rato pa, però si no ho faig ho sembla i tot-hom s'ho creu. Tampoc l'apotecari té panxa de granota, i quan perd unes pessetes al tresillo no fa mal gest, però la gent ho vol així i en realitat, Melcior, fa més mal el que et diuen mentida que la veritat que tu saps.

Amb tot i fer-se aquestes reflexions i treure'n l'aigua clara, un dia es deixà portar pel geni i d'un cop de roc esberlà la testa d'En Joanet de cân Roda. La mare d'aquest féu un gran aldarull per tot el poble i acompanyada per un parell de veïnes es personà a la rectoria a protestar de la mala acció d'En Melcior i a demanar per a ell un càstic públic i sever.

El senyor rector cridà a En Melcior i l'interrogà da-vant del tribunal femení. No s'ho pensava pas l'acusat,

però sapigue defensar-se millor que no ho hauria fet cap embustero, dient només la veritat i negant bel'ligeràn-cia micer a les acusadores.

El senyor rector li preguntà:

—Digues, Melcior: tu trencares el cap a En Joanet Roda?

—Sí.

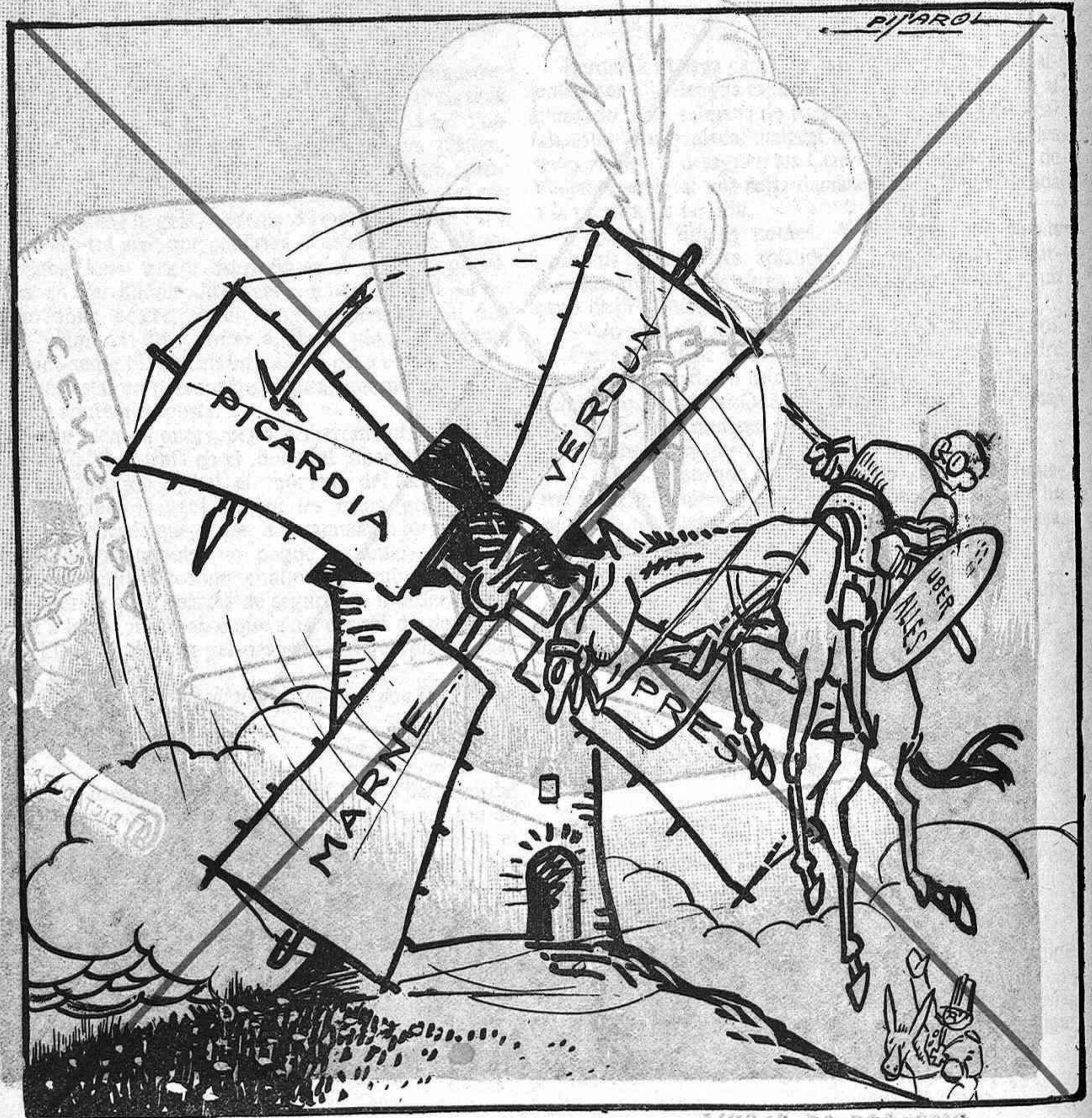
—Perquè?

—Perquè ell ja feia temps que em trencava les ora-cions a mi, i em feia la punyefla. Ell i el de cân manyà, i En Feliu de la Roseta, i el del Xulo, i En Juli del cafè... i altres.

—Què et deien?

—Que li ratava el pa, a vostè, i que, per sopar, men-java rates; diguim si no és mentida!

—I perquè no'ls hi deies que era mentida?

DON QUIXOT

(Prohibit per la censura... No sé pas que hi veuen!)

L'episodi dels Molins de vent.

(Suprimit pels militars, que no tenien altre lema que aquest: «No me toques a La Clerva».)

—Ja'ls hi deia; els hi deia que era tan mentida com que l'apotecari tingués panxa de granota. Els hi explicava el que menjàvem cada nit i que era bastant millor que el que menjaven ells.

—Què saps, tu?—féu la mare d'En Joanet—què saps, tu? mort de gana.

—Calleu, Gertrudis—interrompé el rector—i què en tragueres, Melcior, de dir-los-hi la veritat?

—Res, que em tinguessin ràbia i que encara no em vegin es possessin a bramar:

Escolà! rata pa,
menja rates per sopà.

Si m'ho haguessin dit a la vora no hauria tirat cap roc, d'una nata els hi hauria tret les dents, o d'una estirada als pèls quedaven clapats per sempre. Mala negada... però sempre quedaven lluny.

—Melcior!

—Veurà, senyor...

—Es un saguinar!

—Un criminal!

—Una bèstia maleïda!

—Senyor rector!

—Quants déus hi ha?

—Un tot-poderós i es diu La Clerva.

—Calleu, dones, i tu, Melcior, digues.

—Aquestes dones, em tenen ràbia.

—Està clar! Naturalment! Mala puà!

—Veu? em tenen ràbia.

—Granuja!

—Calleu, dones, he dit. I perquè et tenen ràbia?

—Senyor rector...

—Digues!

—Perquè els hi he vist el cul.

—I ara, Melcior!

—Pocavergonya!

—Indecent!

—Fill de boc!

—Sí, sí—féu En Melcior exasperat—em tenen ràbia perquè els hi he vist el cul i sé que tenen la camisa bruta. (Aquí, En Melcior, es posà a riure com un salvatge i prosseguí:) Sí, sí, quan elles rentaven, al safareix del torrent, jo, amb una canya, els hi alçava les faldilles i els hi veia el cul, d'aleshores em tenen ràbia.

—Prou, Garra, prou—respongué el rector—demana desseguida perdó, an aquestes senyores.

—Es que...

—Desseguida! (Obeí, En Melcior, i el rector prosse-

guí:) Demà, al matí, et confessaràs i després anirem tots dos a fer les paus amb En Joanet Roda i sereu amics.

- Que no em digui ratapà.
- Calla i ara ja està tot finit. Adéusiau.

Les dones sortiren apaivegades i el rector cridà a la majordona, li contà lo del safaretx i la canya i es feren, tots dos, un panxó de riure.

R.

GLOSARI

LA RELIGIO DEL CAMP DEL ARPA

II

A l'obrir el llibre, que per fòra es titula «Catecismo Religioso» i per dintre «la luz del alma», ens criden la atenció, com diguerem, un segell i un retrat. Del segell ja en varem parlar extensament. El retrat és del senyor Pedro, que's diu, ell mateix, «continuador de la obra de Jesús», i té tot l'aspecte de bona persona, un tipu que, al veure'l, dirieu que és propietari d'una torreta al Guinardó. Escoltem-lo an aqueix senyor Pedro:

LO QUE DEBE SABER CADA UNO

«¿Quién eres? Un espíritu desterrado.

«De dónde procedes? Mi forma, del taller universal; mi inteligencia, del sol central. (El Sol central, deus ésser el que's publica ara a Madrid).

«¿Por qué te han traído aquí? Por no haber cumplido la ley divina en otros mundos mejores.

«¿Para qué te han traído? Para que ame a mi prójimo como a mi mismo.

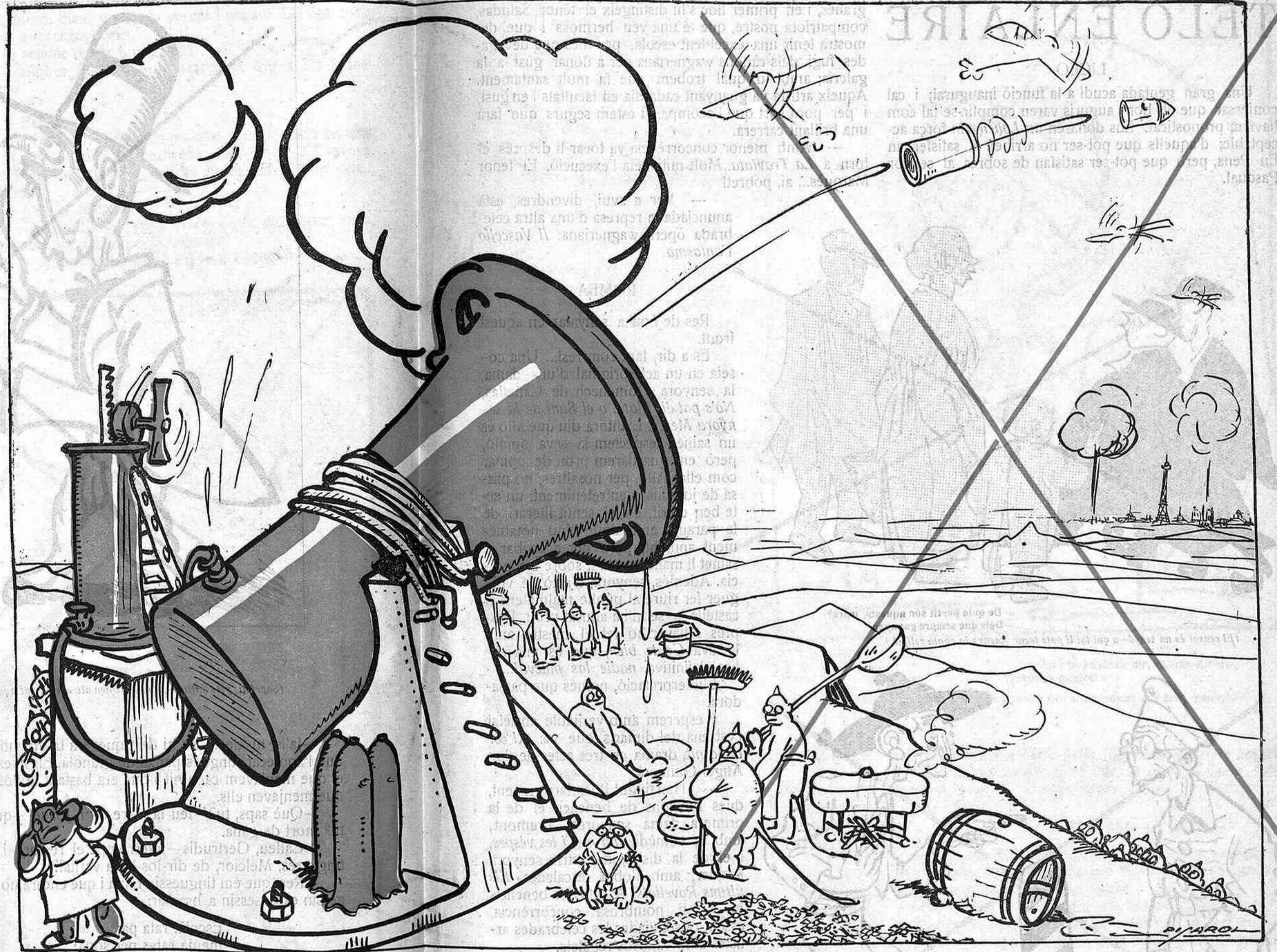
«¿Y a dónde debes marchar? Al sol de justicia, que es nuestra casa paterna.» (I dali amb El Sol!)

Més endavant, el tal maese Pedro ens reforma el clàssic pare-nostre, de manera que en queda suprimit la meitat: tot allò de «danos el pan de cada dia», «no nos dejes caer en tentación» i «libranos de mal», tot allò fòra; fins l'Amén i tot ens suprimeix. A la cuenta aqueixa religió s'ha creat per a afavorir els forners; i respecte a les tentacions més s'estimen tenir ne que no tenir-ne.

Ai, ai, ai, ai, què tinc!...

A mida que anem llegint, veiem que del senyor Peret no hi ha en el llibre—en aqueix llibre de la Primera Comunió lliure—sinó el segell i la reforma del pare-nostre. Tot lo demés ho completa una cartilla «esperitista» sense interès més que per a En Flammarion i un «Código Masónico» que no té gaire novetat, perquè això de la Masoneria, és tant vell com el mirinyac.

Pero ara ens adonem també que lo millor d'aqueixa Religió del Camp de l'Arpa—no sabem si té pis i bandera—està en el segell que intentarem descriure en el número passat. I confessem-ho d'un cop, la veritable descripció no és pas la nostra—la nostra fou una falsa interpretació.

MÁQUINAS INFERNALS DE LA GRAN GUERRA

(Terrible caricatura—tatsxada per la censura.)

Després de parlar del Gran Arquitecte, ens ho aclareix el propi senyor Pedro: aquell home assegut damunt d'una roca «significa firmeza y seguridad»; el nivell de la mà «pureza de conciencia»; el bastó del front, no és tal bastó: és un fil pel qual reb l'intel·ligència de l'estrella; el lleó representa la noblesa i la força; i el xai que porta

El canó kolossal que els alemanys disparen sobre Paris

una P. i una R. enganxades damunt de la llana no vol dir Partit Radical, sinó «Paciencia» i «Resignación». I, finalment, aquell gall que canta el ki-ki-ri-ki sobre l'esquena de l'home simbolitza la gran vigilància que havem d'observar en el ram de les passions, si volem ésser dignes de El Sol, que és el sumum de la glòria ultra-terrena.

Vaja, tot plegat un anunci pel nou diari madrileny. Confessem que, de primer entuvi, varem badar. Mea culpa.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

LICEO

Una gran gentada acudí a la funció inaugural; i cal confessar que els bons auguris varen complir-se tal com havíem pronosticat. Ens donaren un *Lohengrin* força acceptable; d'aquells que pot-ser no arriben a satisfer an En Pena, però que pot-ser satisfan de sobres al senyor Pasqual.

El conjunt resulta molt discret; l'orquestra hi fa filigranes, i en primer lloc s'hi distingeix el tenor Saludas, compatriota nostre, que té una veu hermosa i que demostra tenir una excel·lent escola, per més que de vegades fugi dels canons wagnerians per a donar gust a la galeria; amb lo qual trobem que fa molt santament. Aqueix artista va guanyant cada dia en facultats i en gust, i per poca sort que l'acompanyi estem segurs que farà una brillant carrera.

— Amb menor concurrència va tocar-li després el torn a *La Traviata*. Molt mitjaneta l'execució. El tenor Marquès... ai, pobret!

— Per a avui, divendres, està anunciada la represa d'una altra celebrada òpera wagneriana: *Il Vascello Fantasma*.

ROMEA

Res de nou a senyalar en aquest front.

Es a dir, tant com res!... Una co-seta en un acte original d'una dama, la senyora Doménech de Cañellas, *No's pot dir blat... o el Sant de la senyora Mercè*. L'autora diu que allò és un sainet; respectem la seva opinió, però ens guardarem prou de opinar com ella. Allò, per nosaltres, no passa de joguina o entreteniment: un acte ben escrit, en el sentit literari de la paraula, amb algú tipu notablement apuntat; però per a arribar a sainet li manca pasta i, sobre tot, gràcia. Ademés, senyora, d'això de volguer fer riure al públic malmetent el castellà ja se n'ha abusat prou. Després d'haver-ho fet el mestre amb la seva *Gente bien*, que és una sàtira definitiva, *nadie las mueva!*...

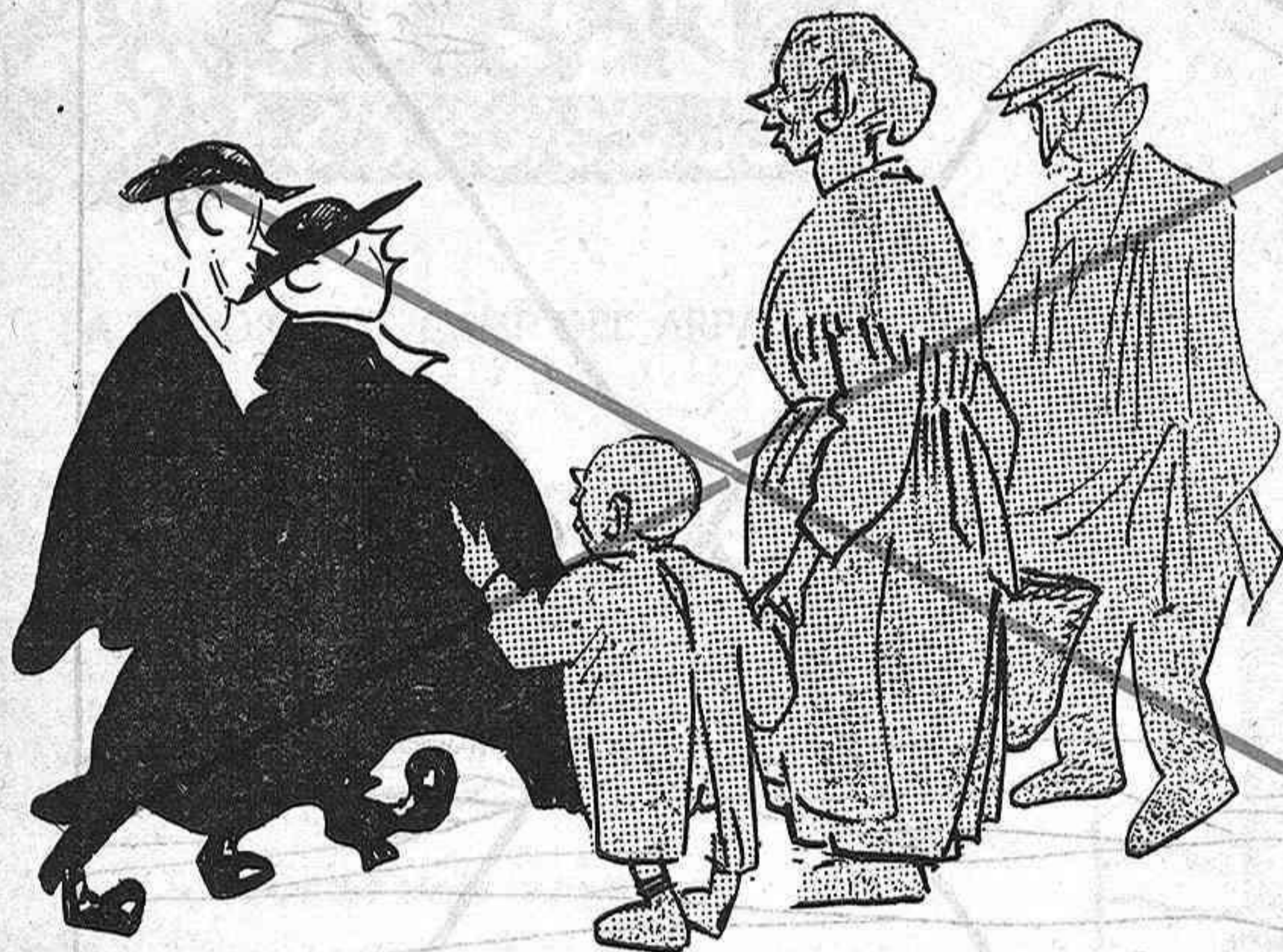
L'interpretació, només que passadora.

I esperem amb veritable ansietat l'estrena del dimarts que vé: *Al cor de la nit*, drama en tres actes de don Angel Guimerà.

— Han tingut lloc, darrerament, dues funcions de benefici: el de la primera dama senyoreta Fremont, amb la comèdia *La mel i les vespes*, i el de la distingida actriu senyora Arquer, amb l'obra «escalenca» *Els últims Rovellats*. A tots dos beneficis hi assistí nombrosa concurrència, essent obsequiades les celebrades artistes amb valiosos regalets.

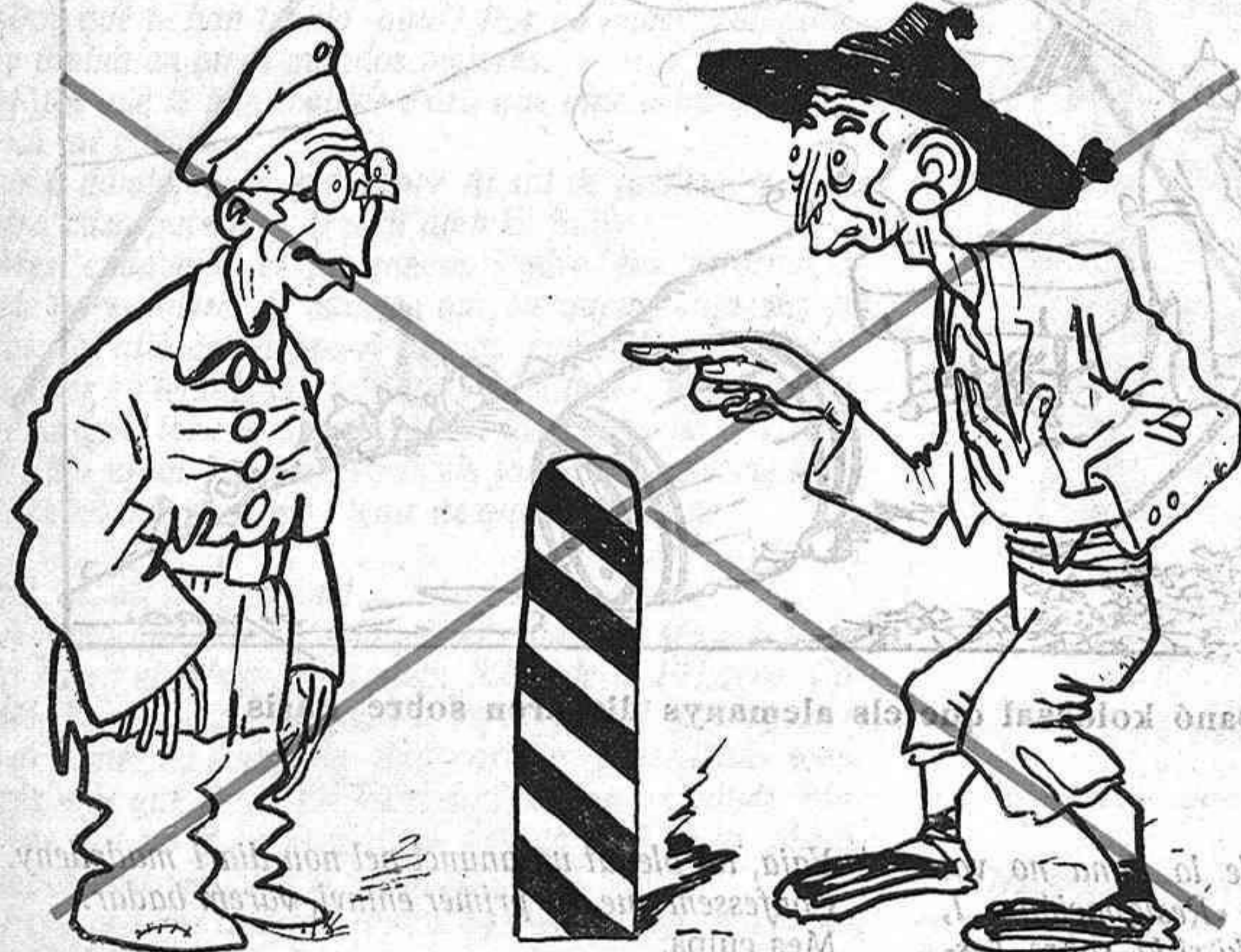
NOVEDADES

El drama *El santo*, d'En Bracco, està bé, però s'ha de dir que la interpretació que hi dona En Morano està per damunt de l'obra, i que feta aquesta pel nostre actor eminent, ens empassem moltes coses que no ens empassariem, perquè ens resultarien

— De quin partit són aquests, mare?
— Dels que sempre guanyen.

(El censor és un senyó—a qui tot li pots tocar —menys la santa religió.)

— Tens gana, oi?... Fés com jo, que ja he
aprs de no menjar.

(No li toquis les crencies—ni el fracàs dels alemanys—ni el plet de les subststències.)

molt pesades. És clar que el drama hi és, i ben intens, un drama gros, interior, una lluita d'ànimes; però en la forma un xic *demodée* en que estan presentades les escenes, no resultarien de molt tant si la tasca admirable de l'actor protagonista no ens obligués a concentrar en ell l'atenció.

Ademés d'En Morano, que, com deixem a entendre, ratllà a una extraordinària altura, s'hi distingí també el seu fill, sobre tot en una bonica escena del primer acte.

NUEVO

Els aficionats a tota mena d'aventures detectivesques estan d'enhorabona, puix En Rambal i la seva colla no descansen per a donar la major amenitat als programes. No cal dir que els Nick Carters, els Nick Winters, els Sherlock Holmes i els doctors Stevensons, surten sempre amb la seva de les mil i una peripecies, i, en canvi, els lladregots, els diamanters, els conspiradors, els emmetzinadors, els *honorables* i *dignísimos* socis dels clubs del silenci, de la *muerte* i dels membres de les directives de la *mano negra*, la *nariz amarilla* i el *cogote azul* acaben sempre a la «cangri» o a les *manos de los verdugos*, que per *verdugos* que siguin, la veritat sigui dita, sempre resulten més «tendres i compassius» que el 99 i nou dècimes per cent del «deliciós gremi» de senyores *sogres*.

No cal dir que el simpàtic Rambal és sempre el protagonista de totes aquestes *espeluznantes obras* que fan posar constantment els cabells de punta, els ulls fora de lloc i la pell de gallina i que, a l'arribar a casa, si un vol dormir tranquil té de pendre, al menys, mitja dotzena detaces de til·la.

En pocs dies, hem vist: *El guante rojo*, *Los misterios de la Corte de Veronia*, *La reina madre*, *El doctor Hopson*, *Los envenenadores*, *La perla imperial* i además *tragedies ultra chasparranianas* que diria el nostre gloriosíssim i elèctric amic Pich i Pon i... Repicó

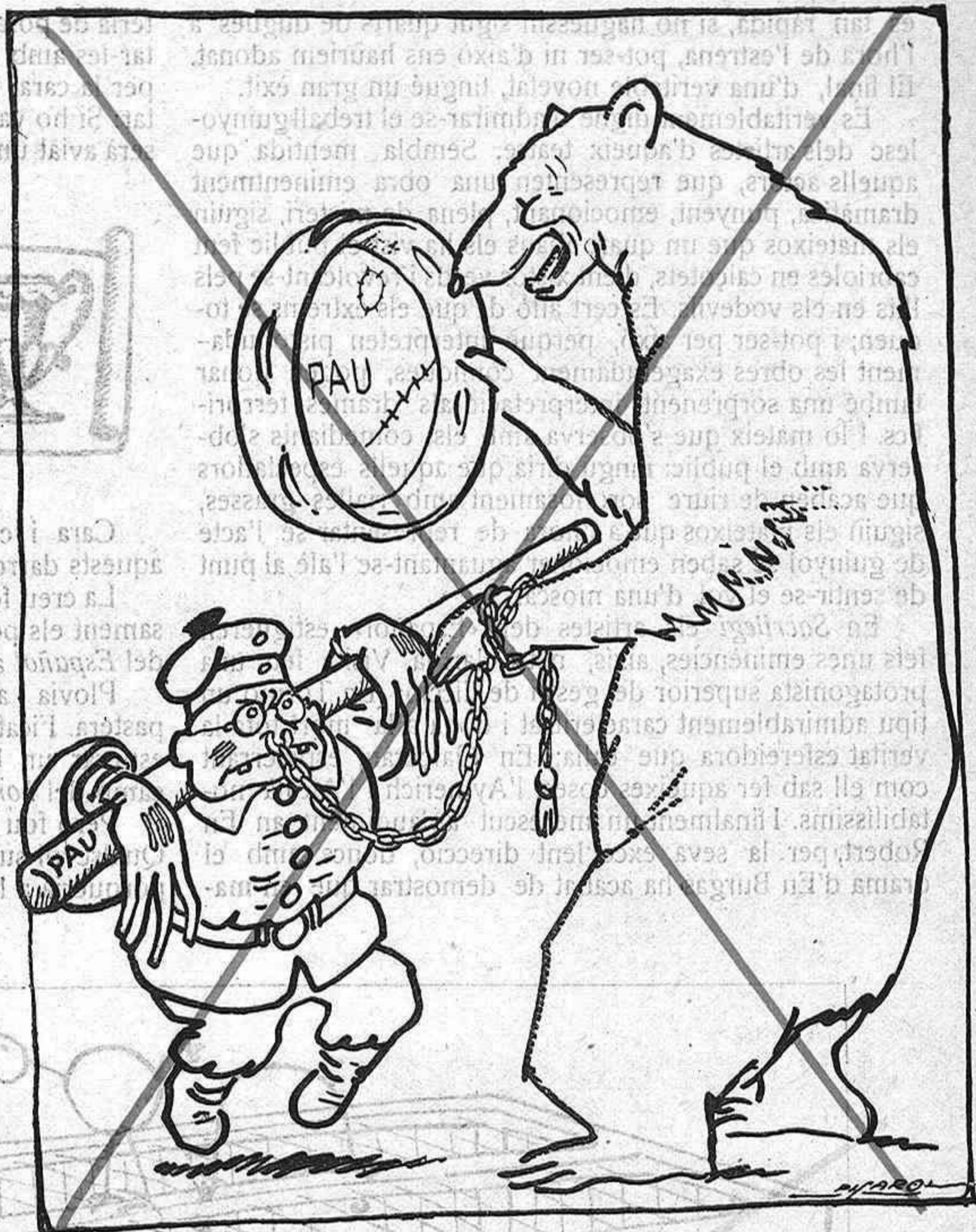
La companyia és bastant acceptable, distingint-se En Rambal, que treballa amb molta naturalitat, i l'Eloisa Nicuesa, que reuneix molt bones condicions per al conreu del gènere a què es dedica.

La presentació bona, i... per la «plateia» un pet de dones que donen l'opi i clamen contra el nou Decret de En Ventosa, puix qualsevol es conforma en avançar el rellotge. I cal Retrasar-lo, en tot cas!

CÓMICO

En la vetlla d'ahir, dijous, degué debutar la coneguda primera tiple Antonia Arrieta, que vé a reforçar el quadre de la companyia dirigida per En Bergés.

Aquesta companyia té ara en assaig una opereta en

LA DANÇA DE L'ORS

—Qui t'ho havia de dir, eh, que s'invertien els papers!..

(Ha perdut l'actualitat,—però ¿com ho volen fer—si els censors s'hi han... passejat?)

tres actes, titulada *Flora bella*. Ignorem, ara com ara, els noms dels autors del llibre i de la música. Quan sapiquem més detalls els engegarem.

ESPAÑOL

An aquest teatre estrenaren un episodi guinyolesc en dos quadres, del nostre Burgas, titulat *Sacrilegi*, que fou molt justament celebrat pel públic.

En Burgas ha aconseguit que des del primer moment se mastegués (valgui la paraula), per part del públic, un ambient que fa preveure el crim i que quan encara no passa res, ja té tivants els nervis dels espectadors.

Per a aconseguir aquest ambient en la escena i aquesta tensió en els espectadors, l'amic Burgas no acut pas a paraulades, que sort que no entenen les senyores... ni els senyors. El diàleg és llis, d'una claretat perfecta, amb tot i intervenir constantment en l'escena uns lladregots i un taverner, sense una paraula grollera ni una frase de mal gust.

Pot-ser hi ha alguna escena massa llarga en *Sacrilegi*, una especialment n'estem segurs; però com que l'acció

és tan ràpida, si no haguessin sigut quarts de dugues a l'hora de l'estrena, pot-ser ni d'això ens hauriem adonat. El final, d'una veritable novetat, tingué un gran èxit.

Es veritablement digne d'admirar-se el treball guinyollesc dels artistes d'aqueix teatre. Sembla mentida que aquells actors, que representen una obra eminentment dramàtica, punyent, emocionant, plena de misteri, siguin els mateixos que un quart abans els ha vist el públic fent cabrioles en calçotets, dient xistos verds i revolcant-se pels llits en els vodevils. Es cert allò de que els extrems se toquen; i pot-ser per això, perquè interprefen pistonudament les obres exageradament còmiques, poden donar també una sorprenent interpretació als drames terrorífics. I lo mateix que s'observa amb els comedians s'observa amb el públic: ningú diria que aquells espectadors que acaben de riure sorollosament amb rialles grasses, siguin els mateixos que a l'hora de representar-se l'acte de guinyol se saben emocionar aguantant-se l'alè al punt de sentir-se el vol d'una mosca.

En *Sacrilegi* els artistes del «Español» estigueren fets unes eminències, aixís, net i clar: la Visita feu una protagonista superior de gest i de dicció; En Tormo un tipu admirablement caracteritzat i donà a la mort tota la veritat esfereidora que calia; En Galceràn, espeterrant com ell sab fer aqueixes coses; l'Aymerich i l'Alcalà notabilíssims. I finalment un merescut aplaudiment an En Robert, per la seva excel·lent direcció, doncs amb el drama d'En Burgas ha acabat de demostrar que en ma-

tèria de posar obres artísticament presentades i de tractar-les amb respecte i carinyo no hi ha qui li passi la mà per la cara. En un rotllo d'amics vàrem sentir-ho comentar: Si ho va fent aixís—deia un crític—aquest Robert serà aviat un element indispensable per al teatre català.

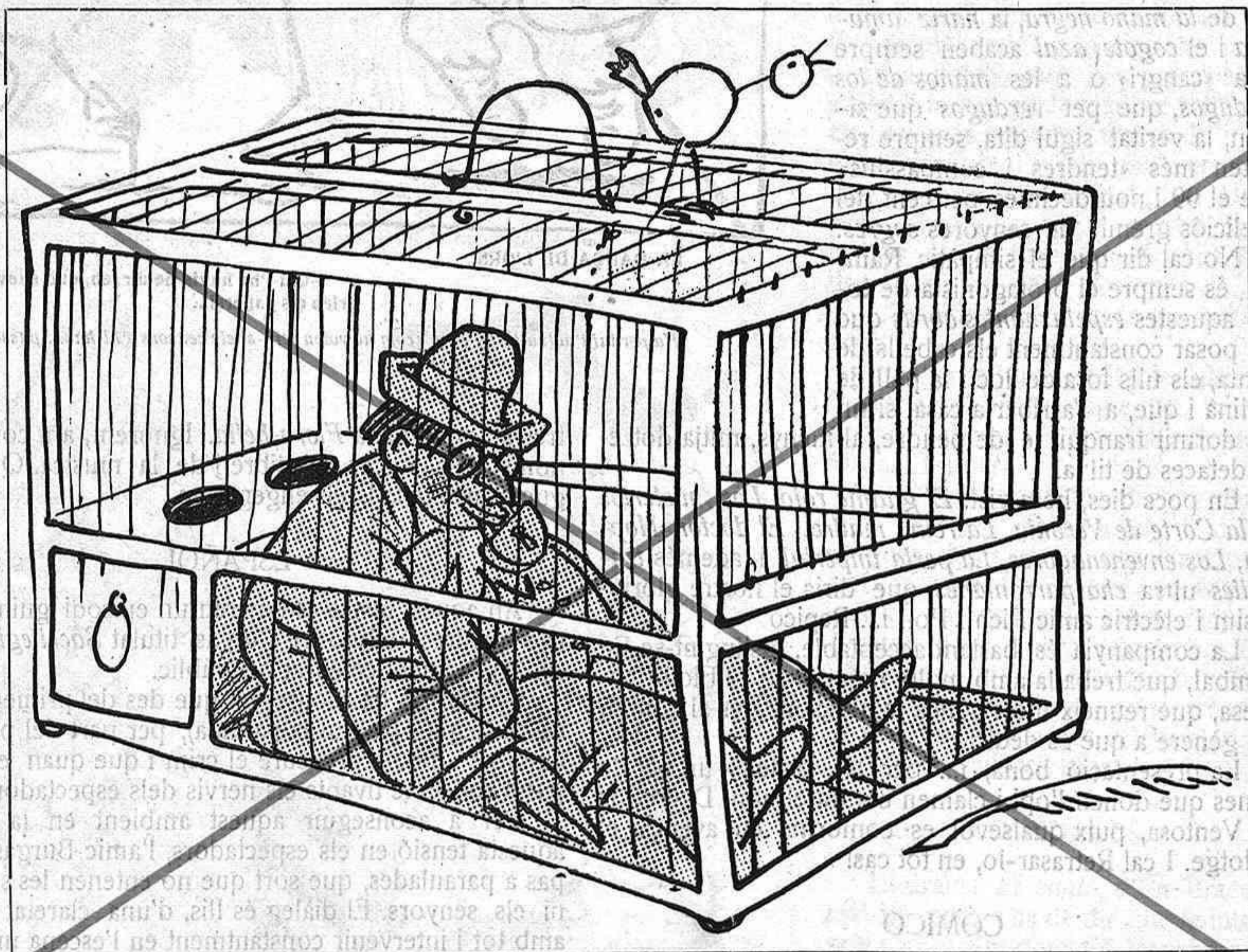

Cara i creu. Heu's aquí els dos aspectes del futbol aquests darrers dies.

La creu fou el diumenge i la carregaren ben dolorosament els pobres aficionats al futbol que anaren al camp del *Español* a veure com se barallava amb el *Madrid*.

Plovia i allò no era camp ni res. Allò semblava una pastera. Ficats entremig de cadires, públic i aigua vàrem esperar un bon rato a veure si es decidien a sortir al camp del *honor* i del fang tou com una figa.

Però fou endebades. Nosaltres ens en fem càrrec. Qualsevol surt amb aquell temps per a posar-se fet una porqueria a la primera càrrega que'l fassi anar per terra.

FRASSES POPULARS IL·LUSTRADES

(No hi donguem explicació—que, per si sol, el dibuix—ja té prou intenció.)

«Muts i a la gàbia».

Oh! i els de Madrid que van tan blanquets. Nosaltres encara recordem com varen posar-se fá un parell d'anys jugant amb l'*Athletic* de Bilbao.

Decididament acordaren no jugar. I en aquell moment, com si el temps s'adherís a l'acord se posà a fer un xàfec com una casa.

Mullats i amb la cua entre cames ens en anarem cap a caseta a fer la *manilla* amb la dona i els veïns.

Emprò es veu que això de les federacions és una cosa terrible amb les dates. No hi pot haver aplaçament possible; els dies de jugar estan taxats com els gèneres alimenticis. S'acordà jugar el partit el dilluns fés el temps que fés.

I jugàren. I l'*Español* per a convèncer als madrilenys que no tenia por, els clavà una *panadera* de 3 a 0 que encara gemeguen.

Fort, no volien jugar amb pluja i tot. Doncs au! Que se la carreguin.

En vista d'aquest resultat hi ha qui creu que guanyarà l'*Español* a Madrid demà passat. Si així fos encara podríem arribar a les finals i qui sab si més amunt.

Esperem i confiem. Encara hi ha marge per a l'il·lusió i la fantasia. Potser sí que tindrem enguany el campionat d'Espanya.

De més verdes ne maduren al castigat arbre futbolístic.

FLY

NOTES D'ART

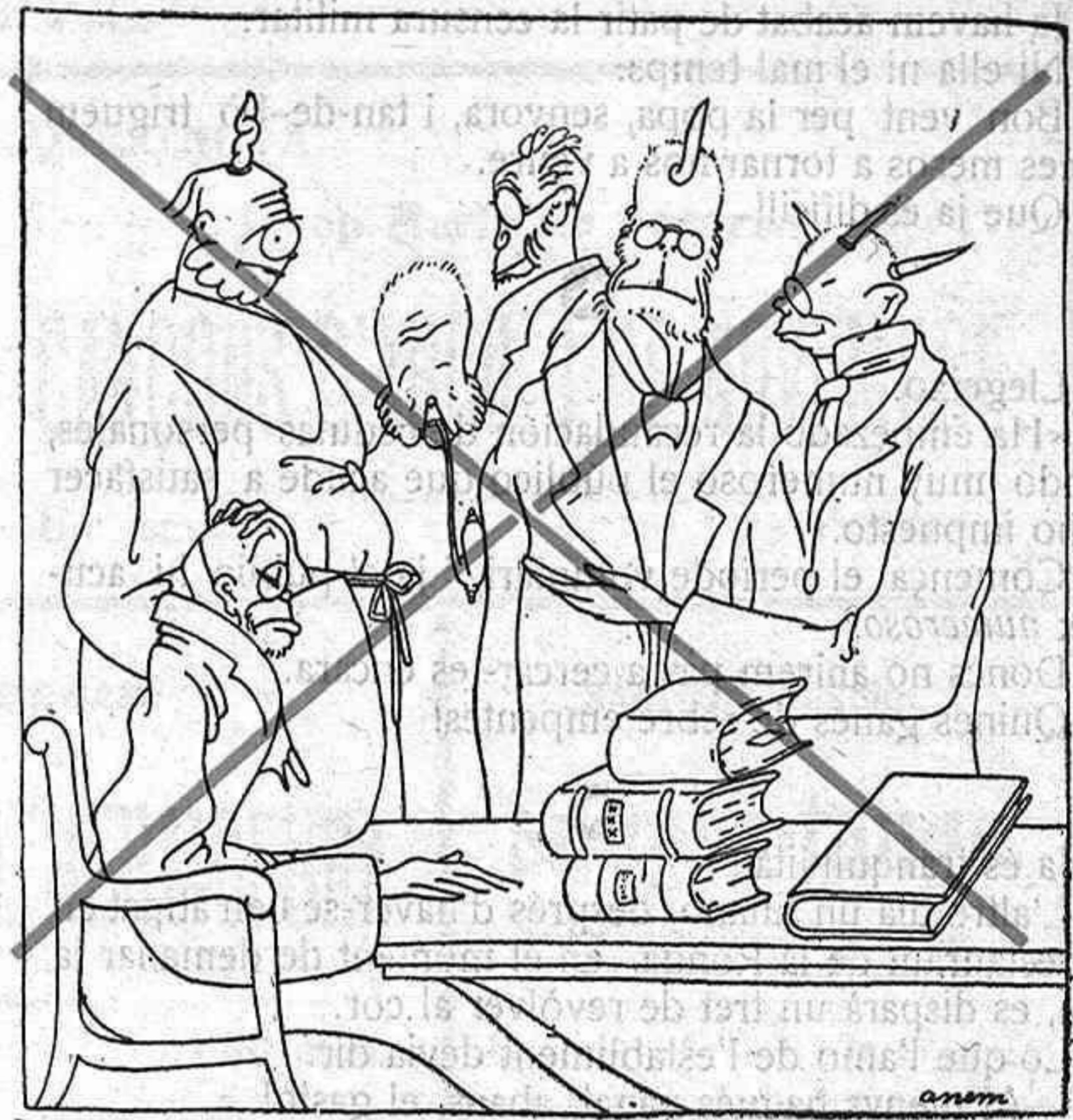
A càn Parés exposa un valencià, el senyor Víctor Moya, que segueix amb gran profit la moderna escola castellana. El senyor Moya té tot el que necessita un artista per a triomfar, dibuixa amb gran correcció i és un mestre en lo de pintar a grans pinzellades, donant a cada una la munió de qualitats de color.

No sabem si és jove o vell l'artista de què parlem; preferiríem que fós jove, primer per ell que tindria més anys per endavant i segon per a millor perdonar-li que algunes de les teles tinguin reminiscències d'altres artistes. Si el senyor Moya ens hagués d'escoltar li diríem que semblar-se a En Zuloaga no està gaire bé, però que semblar-se a En Nestor no ho està gens.

I menys quan es poden pintar coses tan delicades i delicioses com aquells capets que hi ha al recó entrant a mà dreta indubtablement lo més bonic i sincer de lo exposat.

L'exposició del senyor Moya, en resum, és interessantíssima i molt digne d'ésser visitada.

A les Galeries Laietanes el mestre d'aquarel·listes, senyor Llaverias, exposa una sèrie dels seus treballs en els que demostra una vegada més la gran traça que ha agafat en aquesta difícilíssima manera de pintar.

ELS AUTORS DEL CANÓ GEGANT

—Quina altra cosa grossa podríem em-
pescar-nos ara?

—I si inventéssim un pa de nou lliures?

—Massa, home, massa!...

(O! que el xisto no esta mal?—Doncs talxat per «criminal».)

:: ESQUELLOTS ::

Suposo que ja n'estaran enterats. El Govern disposa, per fi, el canvi d'hora, al objecte d'estalviar llum.

Amb això ja ho saben; dilluns, al punt de les onze de la nit, agafen el rellotge, fan córrer endavant les minuteretes fins que senyalin les dotze en punt... i ja està. No s'han de preocupar de res més, fins que el Govern se torni a posar en bones relacions amb el Sol, que serà per allà cap a la tardor.

Fins a l'hora de guerra, doncs!

Ara sí que podem dir que som dels adelantats.

A l'endemà d'haver-se aixecat l'estat de guerra, l'autoritat governativa va enviar vigilància especial en diferents llocs populars, principalment en mercats i fàbriques.

Afortunadament, els policies no tingueren ocasió de lluir les seves facultats, perquè el poble es mantingué resignat i manso davant d'aqueixa estúpida comèdia que se'n diu «Taxa de subsistències».

Però hi tornarem a ésser, aviat; vaia si hi tornarem!...

Aqueixos dies hi ha hagut una forta ratxa de suicidis; els uns s'han matat *definitivament*, els altres han resultat amb ferides de més o menys importància.

Abans la gent esperava suicidar-se al estiu; ara els climàterics no estan per brocs.

A Barcelona fins en això som dels més adelantats. No ens acontentem en adelantar l'hora, sinó que adelantem l'hora de la mort.

Ja hem acabat de patir la censura militar.
Ni ella ni el mal temps.
Bon vent per la popa, senyora, i tan-de-bò triguem
forces mesos a tornar-nos a veure.
Que ja és difícil!

Llegeixo:

«Ha empezado la recaudación de cédulas personales, siendo muy numeroso el público que acude a satisfacer dicho impuesto.»

Comença el període voluntari, i ja el públic hi acudeix *numeroso*?

Doncs no anirem pas a cercar-les encara.
Quines ganes de rebre empentes!

Ja és tranquil·litat!

L'altre dia un fulano, després d'haver-se ben atipat en un restaurant de la Ronda, en el moment de demanar la nota, es disparà un tret de revòlver al cor.

Lo que l'amo de l'establiment devia dir:

—Al menys hagués pagat, abans, el gastol!

Pa de guerra?

En alguns forns comencen a gastar una farina tan morena, que el pa fabricat amb ella resulta un pa de muntanya.

Res, que ens prenen per pagesos.

Lo qual no ens vindrà gaire de nou.

Perquè ja fa anys que, si no en som, en fem.

Aixís que han deixat de manar els senyors del sabre, Barcelona ha reprès el seu aspecte europeu, no m'ho negaran: mítings, assemblees, Congressos, reunions...

El Congrés Universitari Català i l'Assemblea Postal han sigut dos èxits, cada un a la seva manera.

Ah!... I el bullit de l'«Argentinita», un altre èxit.

Al Hospital de la Santa Creu ha sigut donada d'alta una dona que té per nom Miquela i compta la friolera de 115 anys.

Diu que's recorda de la guerra dels set anys, en la qual va pendre part com a cantinera.

Pot-ser li valdria més que's morís.

Perquè al pas que anem, em sembla que si viu gaires anys més es veurà obligada a tornar a servir.

NOTES DE CASA:

Del «Centre de Dependents», de Terrassa, hem rebut un cartell per al Concurs Musical, qual festa es celebrarà a fi de juny. Consta de tres premis en metàl·lic, que's destinen a les millors obres dels temes següents: chor mixte, quartet de corda i col·lecció de cançons per a piano.

El plaç d'admissió fineix el 20 de maig.

—La senyora em diu que això ha sigut el dinar... No ho crec... Això és el restabliment de les garanties!...

(«Fins contra mi el llàpiz roig?—Ai, d'aquesta em torno boig.»)
Paraules del senyor Esteve.

Una senyora entra a casa d'un rellotger.

—Què se li ofereix, senyora?

—Voldria un bon despertador, però que fós individual.

—Còm vol dir?

—Que servís per a una sola persona, que despertés al meu marit, que s'ha de llevar dematí, i que a mí em deixés dormir tranquil·la.

Josep M.ª Vives: Ho sento molt, però no és pas aqueixa mena de literatura la que ara com ara ens convé.—J. M. Costa i Mora: «Aquesta nit he somniat—que amb foll neguit t'he besat...» Vagi, home, vagi!... Aquestes coses tan íntimes no s'expliquen en públic.—M. G. Mir: Magret!... Magret!...—Martí Revoltós: Moltes mercès de part de l'interessat.—Pepet del C.: Lo matelx li dic. Lo que envia anirà escursat.—Feréstec: Tot, no; poc o molt, sí.—C. Ullera: No'ns plau, i ho sentim.

B. Saballs: Aquell articlel seu titulat *Enveja* ens ha semblat molt magre de intenció i gens feliç de forma.—Reves Tama: Noi, aquesta endevinalla, sembla fet d'una quitxalla.—Ferran d'Egara: Rebut i mercès; s'ha complert l'encàrrec, tal com vostè desitja.—J. R.: Ja degué apreciar que el seu dibuix no'ns convenia, o sinó l'hauríem publicat tot seguit.—J. M.ª Prous: En l'impossibilitat de insertar-ho en son dia, ho guardem en cartera per a l'Almanac.—C. S.: No és maleta. Veurem.—F. Garcia L.: La quinta estrofa és incorrecte. Ademés, aquella barreja de *los i els*... No hi ha dret!... L'anterior, anirà.—C. Ullera: No hi passa res i és llàstima, perquè està bastant bé de forma. Procuri fer coses més curtes i més intencionades.—Manel Blgal: Molt, molt defectuosa, sí, senyor!...—Pepet del C.: Realment, resulta un xic estemporani. No li sembla?... Arreglats, podrien anar per a l'Almanac... Vostè matelx.—Macarró: Ni la lletra, ni el dibuix, ni la firma, ni els catorze anys, oh, dolça edat de l'home-mico! no'ns acaben de convèncer.—Llimadracs: No farem res.

Antoni López, editor — Rambla del Mltg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar. n.º 2

TELÉFONO 4115

OBRA NOVA

PIO BAROJA

LOS CAUDILLOS DE 1830

Un tomo en 8.º

Pesetas 4

OBRA NOVA

Josep Maria de Segarra

CANÇONS D'ABRIL I DE NOVEMBRE

Un tom

Pessetes 2

SANTIAGO RUSIÑOL

La casa de l'art

Peça en un acte

Un tom

1'25 ptes.

JOSEP BURGAS

EL PREMI DE L'HERMOSURA

Un tom

1'50 ptes.

SANTIAGO RUSIÑOL

"Souper-tango"

Obra satírica en un acte

Un tom

1'25 ptes.

SANTIAGO RUSIÑOL

En Josepet de Sant Celoni

Novel·la picaresca

EDICIO POPULAR: 1'25 ptes.

Edició de paper de fil: 5 ptes.

OBRA NOVA

Lletres Catalanes

VERS I PROSA

SEL·LECCIÓ DE TREBALLS D'AUTORS ANTICS I MODERNS

per A. ROVIRA i VIRGILI

INDEX

AUTORS DE LA RENAIXENÇA.— Bonaventura Carles Aribau; Joaquim Rubió i Ors; Marià Aguiló; Manuel Milà i Fontanals; Josep Lluís Pons i Gallarza; Adolf Blanch; Francesc P. Briz; Vicens W. Querol; Teodor Llorente; Valentí Almirall; Angel Guimerà; Josep Torres i Bages; J. Pin i Soler; Apel·les Mestres; Jacint Verdaguer.

AUTORS MODERNS.— Joan Maragall; Emili Guanyabéns; Santiago Rusiñol; Ignasi Iglesias; M. Costa i Llobera; Joan Alcover; Miquel S. Oliver; Enric Prat de la Riba; Jaume Massó i Torrents; R. Casellas; Joaquim Ruyra; Victor Català (*Caterina Albert*); Josep Pijoan; Antoni Rubió i Lluch; Pompeu Fabra; Lluís Via; Magí Morera i Galicia; Maria Antonia Salvà; Gabriel Alomar; Jaume Bofill i Mates; Llorenç Ribes; Josep Carner; Ramón Reventós; Joan Puig i Ferrer; M. Duràn i Tortajada; Daniel Martínez Ferrando; Josep M.ª López Picó; Josep S. Pons; Pau Berga; Miquel Ferrà; Alexandre Plana; Carles Soldevila; Josep M.ª Segarra; Joaquim Folguera; Clementina Ardèriu.

AUTORS ANTICS.— Faules d'Isop; Jaume Roig; Ausias March; Johanot Martorell; Bernat Metge; Francesc Eiximènic; Ramón Muntaner; Ramón Llull; Jaume I.

Un tom 8.º enquadernat amb tela. 3 pessetes

OBRA NOVA

Adrià Gual

Hores d'amor i de tristesa

DRAMA DE MON EN TRES ACTES

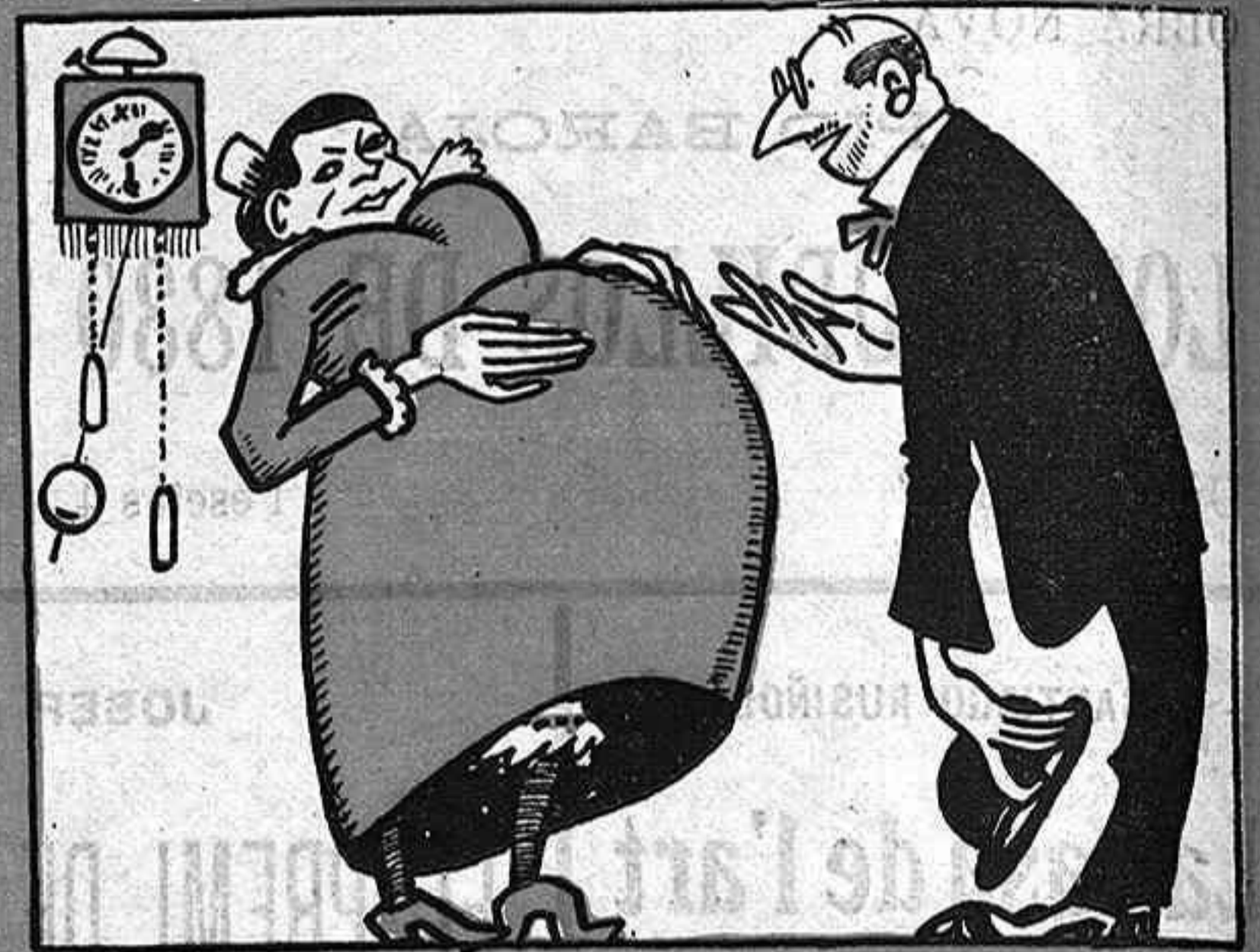
3 pessetes

Un tom

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

— Molt bé! . . . Començarem a treballar més aviat i acabarem a la mateixa hora de sempre.

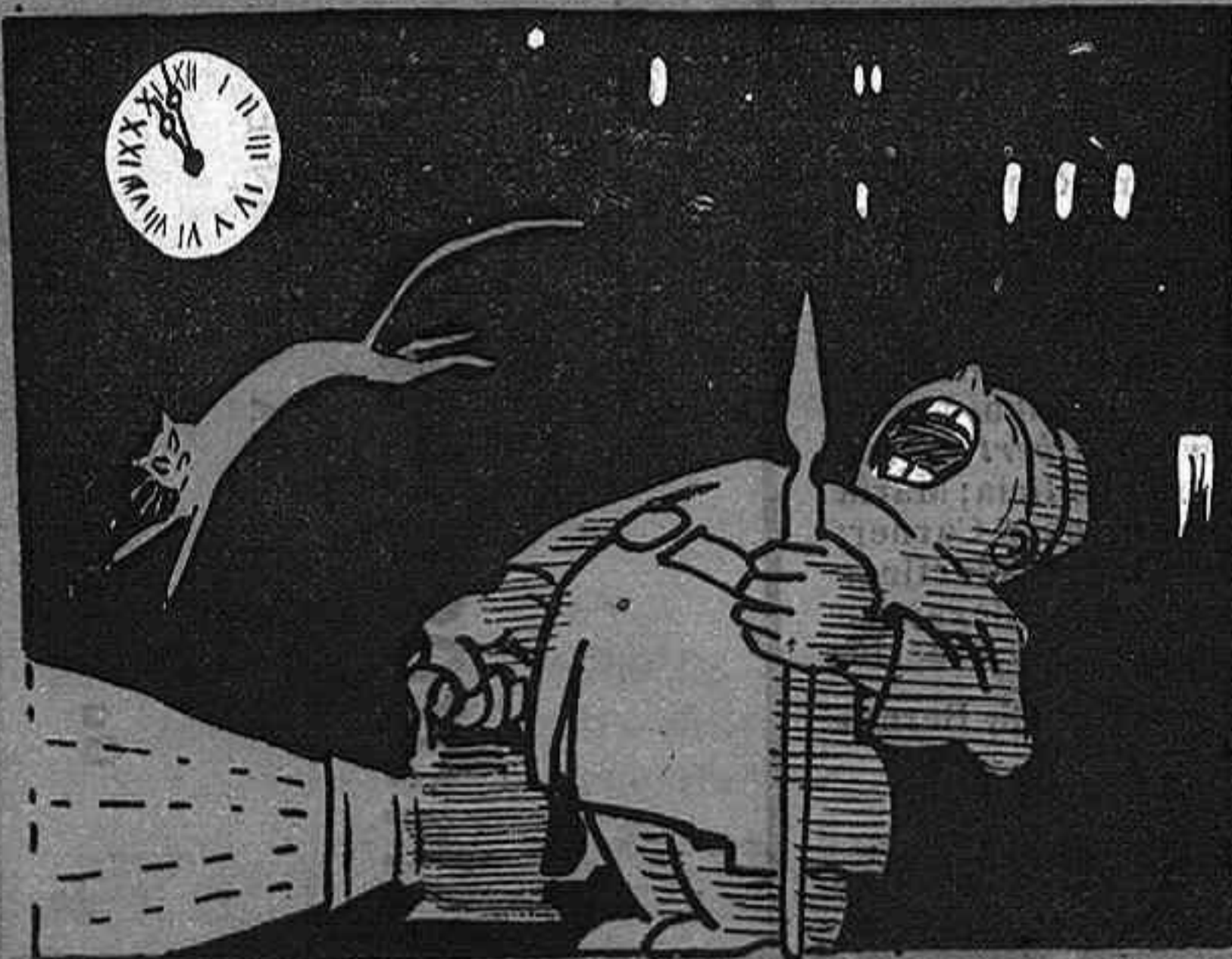
— I si l'angelet de Déu vé al món de onze a dotze del dilluns?
— Ah!... Al avores sí que podrà dir que no és fill de cap hora.

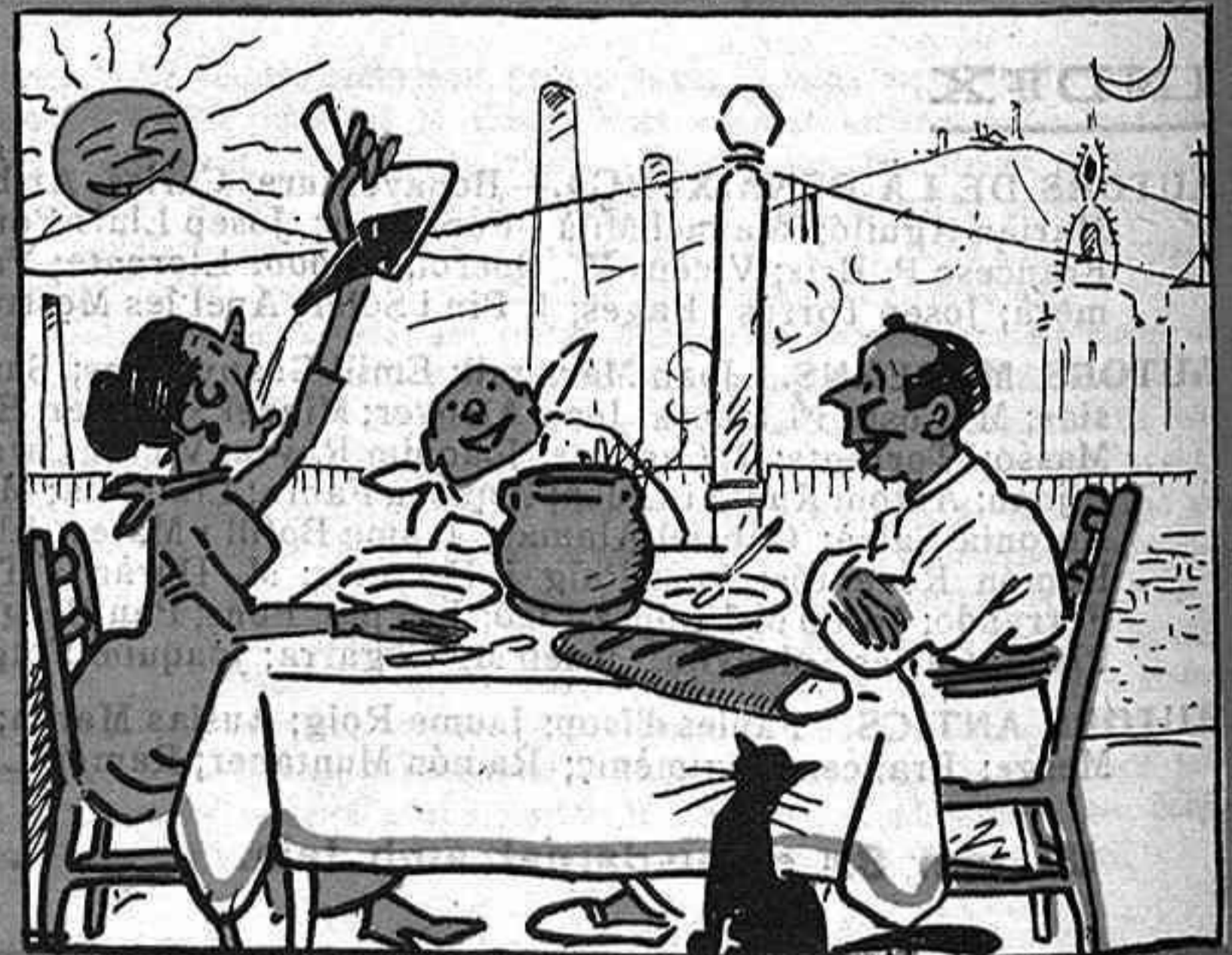
— Vol dir-me quina hora és? — Son las 11 menos 10; lo cual que quiere decir que faltan 10 minuts per las 12.

— Ganga, noil!... Una hora menos de presó!

— La... ninguna!.. que jo sí que no hi guanyo n'hi hi perdol...

— Es un gust sopar amb claror de dia!... Un no sap si sopa o bé si dina.